

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ

મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪

પારંગત (એમ.એ.) અભ્યાસક્રમ

વિષય : સમાજશાસ્ત્ર

પૂર્ણકાલીન (બે વર્ષ : ચાર સત્ર) અભ્યાસક્રમ

(શૈક્ષણિક વર્ષ જૂન-૨૦૧૦થી અમલમાં)

(સુધારેલી આવૃત્તિ જુલાઈ-૨૦૧૪)

અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪

મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪

પારંગત (એમ.એ.) અભ્યાસક્રમ

વિષય : સમાજશાસ્ત્ર

૧. અભ્યાસક્રમનું નામ : પારંગત (એમ.એ.)
૨. સમય અવધિ : પૂર્ણકાલિન - બે વર્ષ (ચાર સેમેસ્ટર)
૩. અભ્યાસવર્ગો : સોમવારથી શનિવાર
૪. બેઠકો : ૪૨ (બેતાળીસ)
૫. પ્રવેશપાત્રતા :
 - (૧) કાયદાથી પ્રસ્થાપિત થયેલ કોઈપણ વિશ્વ વિદ્યાલય (યુનિવર્સિટી)ની માન્યતા પ્રાપ્ત કોલેજની બી.એ. (સમાજશાસ્ત્ર, સમાજમાનવશાસ્ત્ર)ની ઉપાધિ (ડિગ્રી) ધરાવનાર ઉમેદવાર પ્રવેશ માટે અરજી કરી શકશે.
 - (૨) પારંગત (એમ.એ.) માં પ્રવેશ મેળવવા માટે અરજી કરનાર પ્રવેશાર્થીએ સ્નાતક (બી.એ.) કક્ષાએ ૪૦% કે તેથી વધુ ગુણ મેળવેલ હોવા જોઈએ. S.C., S.T. વિદ્યાર્થીઓ ૩૫% ગુણ મેળવેલ હોય તો પ્રવેશફોર્મ ભરી શકશે.
 - (૩) શિક્ષણનું માધ્યમ ગુજરાતી રહેશે. ગુજરાતી ઉપરાંત હિન્દી, અંગ્રેજી ભાષા ઉપર પ્રભુત્વ હોય તો તે વધુ આવકાર્ય ગણાશે.
 - (૪) હાજરીના નિયમો સંસ્થાએ નક્કી કરેલા ધોરણો મુજબ ૮૦% હાજરી ફરજિયાત રહેશે.
 - (૫) પ્રથમ સેમેસ્ટરમાં - ૫ પ્રશ્નપત્ર, બીજા સેમેસ્ટરમાં ૫ પ્રશ્નપત્ર, ત્રીજા સેમેસ્ટરમાં ૫ પ્રશ્નપત્ર અને ચોથા સેમેસ્ટરમાં ૪ પ્રશ્નપત્ર અને લઘુશોધનિબંધ રહેશે.
 - (૬) દરેક પ્રશ્નપત્રની ક્રેડિટ - ૪ રહેશે.
 - (૭) પદયાત્રા, ગ્રામશિબિર અને ઉદ્યોગની ૧૨ ક્રેડિટ રહેશે.

(૮) સમૂહજીવનના ભાગરૂપે ઉદ્યોગ, પદયાત્રા અને શૈક્ષણિક પ્રવાસ કરવાનો રહેશે.

(૯) ઉદ્યોગમાં અંબર ચરખાનું કાંતણ અથવા ઉદ્યોગ કરવાનો રહેશે તેમજ વર્ષ દરમ્યાન ગાંધી જયંતી નિમિત્તે ગ્રામજીવનયાત્રા અને શૈક્ષણિક પ્રવાસમાં સમૂહમાં રહીને કાર્યો કરવાનાં રહેશે.

૬. મૂલ્યાંકન :

(૧) પારંગત (એમ.એ.) અભ્યાસક્રમમાં દરેક પ્રશ્નપત્રમાં ૬૦% બાહ્ય અને ૪૦% આંતરિક ગુણભારનું ધોરણ રહેશે.

(૨) દરેક પ્રશ્નપત્રમાં ૪૦% આંતરિક મૂલ્યાંકન માટે લેખિત કસોટી, સ્વાધ્યાય અને પરિસંવાદને ધ્યાનમાં લેવાશે.

(૩) દરેક પ્રશ્નપત્રમાં આંતરિક મૂલ્યાંકનમાં ઉત્તીર્ણ થવાનું ધોરણ ૪૦% નું રહેશે. બાહ્ય મૂલ્યાંકનમાં આંતરિક મૂલ્યાંકન ઉમેરતા જો ૪૦ ટકા ગુણ થાય તો પાસ ગણાશે.

(૪) સમૂહજીવનમાં ઉત્તીર્ણ થવા માટે આંતરિક મૂલ્યાંકનમાં 'A' થી 'C' ગ્રેડ મેળવવાનો રહેશે. 'D' ગ્રેડ મેળવનાર અનુત્તીર્ણ ગણાશે.

મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪

પારંગત (એમ.એ.) અભ્યાસક્રમ

પ્રશ્નપત્ર	પ્રશ્નપત્રનું નામ	ગુણભાર		કુલ ગુણ	કેડિટ
		બાહ્ય	આંતરિક		
સેમેસ્ટર-૧					
Soc.૧૦૧	સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૧૦૨	સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રની સંશોધન પદ્ધતિઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૧૦૩	ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૧૦૪	પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૧૦૫	પ્રાદેશિક સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	પદયાત્રા, ગ્રામ શિબિર				૨
	ઉદ્યોગ				૨
	સમૂહજીવન				
		A થી C ગ્રેડ મેળવવાનો રહેશે			
		D ગ્રેડ મેળવનાર અનુત્તીર્ણ ગણાશે.			
સેમેસ્ટર-૨					
Soc.૨૦૧	સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૨૦૨	ભારતના આદિવાસીઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૨૦૩	સામાજિક આંદોલન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૨૦૪	સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૨૦૫	નગરસમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	ઉદ્યોગ				૨
	સમૂહજીવન				
		A થી C ગ્રેડ મેળવવાનો રહેશે			
		D ગ્રેડ મેળવનાર અનુત્તીર્ણ ગણાશે.			

સેમેસ્ટર-૩

Soc.૩૦૧ સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૩૦૨ સામાજિક સમસ્યાઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૩૦૩ શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૩૦૪ ભારતમાં સ્ત્રી અને સમાજ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૩૦૫ ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
પદયાત્રા, ગ્રામ શિબિર				૨
ઉદ્યોગ				૨
સમૂહજીવન				
			A થી C ગ્રેડ મેળવવાનો રહેશે	
			D ગ્રેડ મેળવનાર અનુત્તીર્ણ ગણાશે.	

સેમેસ્ટર-૪

Soc.૪૦૧ ધર્મનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૪૦૨ માનવ સંસાધન સંચાલન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૪૦૩ લગ્ન, કુટુંબ અને સગાઈ સંબંધ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc.૪૦૪ વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
અથવા				
સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર (વૈકલ્પિક)				
Soc.૪૦૫ લઘુશોધનિબંધ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
ઉદ્યોગ				૨
સમૂહજીવન				
			A થી C ગ્રેડ મેળવવાનો રહેશે	
			D ગ્રેડ મેળવનાર અનુત્તીર્ણ ગણાશે.	
કુલ ગુણ	૧૨૦૦	૮૦૦	૨૦૦૦	૯૨

પારંગત (એમ.એ.) સમાજશાસ્ત્ર અભ્યાસક્રમનું માળખું

પૂર્ણકાલીન - બે વર્ષ (ચાર સેમેસ્ટર)

વિભાગ-૧ સૈદ્ધાંતિક

જૂથ	વિષયનું શીર્ષક	ભારાંક (ક્રેડિટ)				ક્રેડિટ	કલાક	ગુણ
		સત્ર-૧	સત્ર-૨	સત્ર-૩	સત્ર-૪			
અ	આધાર વિષયો							
	Soc.૧૦૧ સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમા- નવશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો	૪				૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૧૦૨ સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમા- નવશાસ્ત્રનીસંશોધન પદ્ધતિઓ	૪				૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૨૦૧ સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો		૪			૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૩૦૧ સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર			૪		૪	૬૦	૧૦૦
બ	ફરજિયાત વિષયો							
	Soc.૧૦૩ ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ	૪				૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૧૦૪ પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર	૪				૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૧૦૫ પ્રાદેશિક સમાજશાસ્ત્ર	૪				૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૨૦૨ ભારતના આદિવાસીઓ		૪			૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૨૦૩ સામાજિક આંદોલન		૪			૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૨૦૪ સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા		૪			૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૨૦૫ નગરસમાજશાસ્ત્ર		૪			૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૩૦૨ સામાજિક સમસ્યાઓ			૪		૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૩૦૩ શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર			૪		૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૩૦૪ ભારતમાં સ્ત્રી અને સમાજ			૪		૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૩૦૫.ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર			૪		૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૪૦૧ ધર્મનું સમાજશાસ્ત્ર				૪	૪	૬૦	૧૦૦
	Soc.૪૦૨ માનવ સંસાધન-સંચાલન				૪	૪	૬૦	૧૦૦
Soc.૪૦૩ લગ્ન, કુટુંબ અને સગાઈસંબંધ				૪	૪	૬૦	૧૦૦	

જૂથ	વિષયનું શીર્ષક	ભારાંક (કેડિટ)				કેડિટ	કલાક	ગુણ
		સત્ર-૧	સત્ર-૨	સત્ર-૩	સત્ર-૪			
ક.	વૈકલ્પિક વિષય (ગમે તે એક) Soc.૪૦૪ વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર અથવા Soc.૪૦૪ સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર				૪	૪	૬૦	૧૦૦
		૨૦	૨૦	૨૦	૧૬	૭૬	૧૧૪૦	૧૮૦૦

વિભાગ-૨ પ્રાયોગિક

અ	લઘુશોધ નિબંધ				૪	૪	૬૦	૧૦૦
બ	સમૂહજીવન							
	૧. પ્રાર્થના અને સંગીત કૌશલ્ય	A						
	૨. કાતણ કૌશલ્ય	થી						
	૩. સફાઈસાધન નિર્માણ કૌશલ્ય	D						
	૪. છાત્રાલય જીવન	ગ્રેડ						
	૫. બુનિયાદી શિક્ષણના પુસ્તકોની સમીક્ષા							
	ઉદ્યોગ :	૨	૨	૨	૨	૮		
	પદયાત્રા / શિબિર	૨		૨		૪		
	શૈક્ષણિક પ્રવાસ	-						
	વિભાગ-૨ કુલ કેડીટ	૪	૨	૪	૬	૧૬	૬૦	૧૦૦
	વિભાગ- ૧ + ૨ કુલ કેડીટ	૨૪	૨૨	૨૪	૨૨	૮૨	૧૨૦૦	૨૦૦૦

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ.,અમદાવાદ
સેમેસ્ટર-૧

૧

SOC.૧૦૧ સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો

ક્રેડીટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

વિદ્યાર્થીઓને ભારતનાં મુખ્ય સમાજશાસ્ત્રીઓ અને સમાજ-માનવશાસ્ત્રીઓનું પ્રદાન અને વિશિષ્ટતા સમજાવવા માટે પ્રસ્તુત પેપર શીખવવામાં આવશે. મુખ્ય ત્રણ વિચારકો અને મહાત્મા ગાંધી કે જેમની ભારત પર ઘેરી અસર છે. આ અંગે વિદ્યાર્થીઓને અવગત કરાવવાનો મુખ્ય હેતુ સમાયેલો છે.

- એકમ-૧ - સમાજમાનવશાસ્ત્ર અર્થ અને સ્વરૂપ
- સમાજમાનવશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
- સમાજમાનવશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર
- સમાજમાનવશાસ્ત્રનો અન્ય સામાજિક વિજ્ઞાન સાથેનો સંબંધ
૧. સમાજશાસ્ત્ર ૨. મનોવિજ્ઞાન
૩. અર્થશાસ્ત્ર
- એકમ-૨ ♦ જી. એસ. ધુર્યે
- જીવન અને કાર્ય
- જ્ઞાતિ અને લક્ષણ
- ભારતમાં તંગદિલી
- એકમ-૩ ♦ એમ.એન. શ્રીનિવાસ
- જીવન અને કાર્ય
- પ્રભાવી જ્ઞાતિ
- વર્ણ અને જ્ઞાતિ
- સંસ્કૃતિકરણ
- એકમ-૪ ♦ આઈ.પી. દેસાઈ
- જીવન અને કાર્ય
- સંયુક્ત કુટુંબ
- સામાજિક પછાતપણાનો માપદંડ
- ગ્રામીણ ગુજરાતમાં અસ્પૃશ્યતા અંગેનું સંશોધનકાર્ય
- એકમ-૫ ♦ મહાત્મા ગાંધી
- જીવન અને કાર્ય
- સ્ત્રીના સામાજિક દરજ્જા અંગે ગાંધીજીના વિચારો
- રચનાત્મક કાર્યો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- કિશોરીલાલ મશરૂવાલા	ગાંધી વિચારદોહન	નવજીવન પ્રકાશન, અમદાવાદ
- દશરથલાલ શાહ	રચનાત્મક કાર્યક્રમ	નવજીવન પ્રકાશન, ૧૯૯૭
- રમણિક ભટ્ટી	ભારતના અગ્રગણ્ય સમાજશાસ્ત્રીઓ	
- મોહનલાલ ક. ગાંધી	સ્ત્રીઓ અને સ્ત્રીજીવનની	નવજીવન પ્રકાશન,
સંપાદક-લલ્લુભાઈ મકનજી	સમસ્યાઓ	અમદાવાદ, ૨૦૦૫
- આઈ.પી. દેસાઈ	ગ્રામીણ ગુજરાતમાં અસ્પૃશ્યતા	સેન્ટર ફોર સોશયલ સ્ટડીઝ, સુરત
- આઈ.પી. દેસાઈ	સંયુક્ત કુટુંબ	સેન્ટર ફોર સોશયલ સ્ટડીઝ, સુરત
- એમ.એન. શ્રીનિવાસ	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- જી. એસ. ધુર્યે	કાસ્ટ, ક્લાસ એન્ડ ઓક્યુપેશન	
G. S. Durya	Social Tension in India	
- I.P. Desai	Some aspects of family in Mahuva	Asia Publishing House, New Delhi, 1964

SOC. ૧૦૨ સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રની સંશોધન પદ્ધતિઓ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રમાં સંશોધન દ્વારા જ નવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થઈ શકે અને વિદ્યાર્થી તે અંગે સક્ષમ બને તથા આંકડાશાસ્ત્રનો ઉપયોગ કરતા શીખે તેવા હેતુથી પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર શીખવામાં આવશે.

- એકમ-૧ - સામાજિક સંશોધનનો અર્થ અને સ્વરૂપ
 - સામાજિક સંશોધનનાં હેતુ અને મહત્ત્વ
 - સંશોધનના તબક્કા
 - આંતરવિદ્યાકીય સંશોધન
 - સંશોધનના પ્રકારો - (૧) શુદ્ધ સંશોધન (૨) વ્યવહારુ સંશોધન
 (૩) ક્રિયાત્મક સંશોધન
- એકમ-૨ - ઉપકલ્પનાનો અર્થ અને લક્ષણો
 - ઉપકલ્પનાના સ્ત્રોત
 - સામાજિક સર્વેક્ષણનો અર્થ અને લક્ષણો
 - સામાજિક સર્વેક્ષણના પ્રકારો
- એકમ-૩ - સંશોધન પદ્ધતિઓ
 (૧) ઐતિહાસિક (૨) તુલનાત્મક (૩) ક્ષેત્રકાર્ય
 - સંશોધન પ્રયુક્તિઓ(૧) નિરીક્ષણ(૨) પ્રશ્નાવલી (૩) મુલાકાત
- એકમ-૪ માહિતીનો અર્થ અને માહિતીના સ્ત્રોત
 - માહિતીની પ્રક્રિયા -
 (૧) સંજ્ઞાકરણ અર્થ અને લાભો
 - સંજ્ઞાકરણની સમસ્યાઓ
 (૨) વર્ગીકરણ અર્થ અને પ્રકાર
 - વર્ગીકરણનું મહત્ત્વ
 (૩) કોષ્ટકીકરણ અર્થ અને પ્રકાર
 - કોષ્ટકીકરણનું મહત્ત્વ
 - નિદર્શ અને નિદર્શનનો અર્થ, નિદર્શનના પ્રકારો
 - નિદર્શનની જરૂરિયાત
- એકમ-૫ - આંકડાશાસ્ત્રનું મહત્ત્વ
 - મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપો - અર્થ, સરેરાશ મેળવવાના ઉદ્દેશો
 (૧) મધ્યક (૨) મધ્યસ્થ (૩) બહુલક

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- વિમલ પી. શાહ અને તારા પટેલ	સમાજશાસ્ત્રમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ અને આંકડાશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ	રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- હરબન્સ પટેલ	રાજશાસ્ત્ર વિજ્ઞાનમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય
- દેવેન્દ્ર જોબનપુત્રા	સમાજશાસ્ત્રમાં આંકડાશાસ્ત્ર	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
- વિમલ પી. શાહ	સંશોધન અહેવાલ લેખન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
- ટી. બી. નાયક	સામાજિક સંશોધન	ગુજરાત વિધાસભા, અમદાવાદ, ૧૯૬૨
- રામ આહુજા	રિસર્ચ મેથડ	રાવત પ્રકાશન, જયપુર
- રામનાથ શર્મા રાજેન્દ્રનાથ શર્મા	સામાજિક સર્વેક્ષણ ઔર અનુસંધાન કી વિધિયાँ ઔર પ્રવિધિયાँ	એટલાન્ટિક પબ્લિકેશન, એન્ડ ડીસ્ટ્રીબ્યૂટર્સ, દિલ્લી-૨૦૦૮
- એન્થની ગિડિન્સ અનુ. નૂતન મૌર્ય	સમાજશાસ્ત્રીય પદ્ધતિયોં કે નયે નિયમ	ગ્રંથ શિલ્પી પ્રાઇવેટ લિમીટેડ દિલ્લી-૨૦૦૮
- આન્દ્રે બેતેઈ	સમાજશાસ્ત્ર ઉપાગમ ઔર વિધિ	નેશનલ પબ્લિક હાઉસ નર્થ દિલ્લી, ૨૦૦૫
- ડૉ.ગોપાલલાલ જૈન	રિસર્ચ મેથોડોલોજી મેં સાંખ્યિકી એવં કમ્પ્યૂટર	શ્રીનિવાસ પબ્લિકેશન જયપુર-૨૦૧૦
- Seltiz Jehoda	Research Methods in Social Relation	U.S.A. 1969
- Pauline Young	Scientific Social Survey and Research	1968
- V.P. Shah	Reporting Research Papers on Research Methodology	1977
- Goode and Hatt	Methods in Social Research	1952

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ.,અમદાવાદ
સેમેસ્ટર-૧

૫

SOC. ૧૦૩ ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ

ક્રેડીટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર વિદ્યાર્થીને ગ્રામીણ સમાજનો અભ્યાસ કરવા માટે પરિપ્રેક્ષ્ય પૂરો પાડશે અને ભારતનાં વિકાસને સમજવા આ અભ્યાસક્રમ દ્વારા દૃષ્ટિ કેળવાશે. પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્ય સાથે ગ્રામીણ સમાજની મહત્વની બાબતોની ચર્ચા કરશે જેથી વિદ્યાર્થી વધુ સારી રીતે ગ્રામીણજીવનને સમજી શકે.

- એકમ-૧ - ગ્રામીણ સમાજનો અર્થ અને લક્ષણો
- ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર
- ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રનું મહત્વ
- ગામડાના પ્રકાર
- એકમ-૨ - ગ્રામીણ કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો
- ગ્રામીણ કુટુંબના કાર્યો
- જજમાની પ્રથા
- પ્રભાવીજ્ઞાતિ
- એકમ-૩ - ભૂમિ સંબંધોને આધારે રચાયેલા નવા વર્ગો
- ભૂમિ સમસ્યાના કારણો
- ભૂમિ સમસ્યાઓ
- ગ્રામીણ ગરીબીના કારણો
- ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણના ઉપાયો
- એકમ-૪ - પંચાયતી રાજ
(૧) ગ્રામપંચાયત
(૨) તાલુકા પંચાયત
(૩) જિલ્લા પંચાયત
- એકમ-૫ - ગ્રામીણ વિકાસ અને પરિવર્તન
(૧) સામુદાયિક વિકાસ યોજના
(૨) કુટુંબમાં આવેલું પરિવર્તન
(૩) જ્ઞાતિમાં આવેલું પરિવર્તન
(૪) જજમાની વ્યવસ્થામાં આવેલું પરિવર્તન

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- એ. આર. દેસાઈ - ધનશ્યામ શાહ	ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર ગાંધી ચિંધ્યા માર્ગે ગ્રામવિકાસ	સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
- વિદ્યુતભાઈ જોષી - હેમીક્ષા રાવ	ગ્રામવિકાસ અને લોકભાગીદારી સંઘર્ષણ થી સમોન્નતિ	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ સમાજશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ., રાજકોટ
- દિલીપ આર. શાહ	ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર વિકાસનાં પરિપ્રેક્ષ્યમાં	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ, ગુજરાત રાજ્ય
- અક્ષયકુમાર દેસાઈ અને નીરા દેસાઈ	ભારતની સમુદાય વિકાસ યોજના	સમાજવિજ્ઞાનમાળા આર.આર.શેઠની કું. અમદાવાદ-૧
- એમ.એન.શ્રીનિવાસ અનુ.મધુ બી. જોષી	ભારત કે ગાંવ	રાજકમલ પ્રકાશન નઈ દિલ્લી-૨૦૦૦
- અમીત અગ્રવાલ	ભારત મેં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	વિવેક પ્રકાશન દિલ્લી-૨૦૦૭
- સુબહસિંહ યાદવ સત્યભાણ યાદવ	ગ્રામીણ વિકાસકા આધુનિક દર્શન	સબલાઈમ પબ્લિકેશન જયપુર, ૧૯૯૭
- પ્રેમનારાયણ પાન્ડેય	ગ્રામીણ વિકાસ એવં સંરચનાત્મક પરિવર્તન	રાવત પબ્લિકેશન દિલ્લી-૨૦૦૦
- સંજીવ મહાજન	ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	અર્જુન પબ્લિકેશન હાઉસ નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૮
- એ.આર.દેસાઈ અનુ. હરિકૃષ્ણ રાવત	ભારતીય ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	રાવત પબ્લિકેશન જયપુર, ૧૯૯૭
- ઓમપ્રકાશ જોષી	ગ્રામીણ એવં નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	વિશ્વભારતી પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૬
- શ્યામચરણ દૂબે અનુ.યોગેશ અટલ	ભારતીય ગ્રામ	વાણી પ્રકાશન નઈ દિલ્લી-૧૯૯૬
- A. R. Desai	Rural Sociology in India	Popular Prakashan Bombay, 1969
- S. L. Doshi & P. C. Jain	Rural Sociology	Rawat Publication Jaipur-2002

SOC. ૧૦૪ પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સમાજ અને પર્યાવરણ બંને વચ્ચેનો સંબંધ તથા પર્યાવરણી બાબતો વિદ્યાર્થી સમજે તે હેતુથી આ પ્રશ્નપત્ર શીખવવામાં આવશે. પર્યાવરણનો અર્થ, કુદરતી આપત્તિઓ તથા વિવિધ આંદોલનનાં સંદર્ભમાં ચર્ચા તથા સમાજશાસ્ત્રીઓનાં પ્રદાન વિષે સમજ આપવી.

- એકમ-૧ - પર્યાવરણના સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
- પર્યાવરણના સમાજશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર
- ગાંધીજીનો પર્યાવરણ અંગેનો ખ્યાલ
- પર્યાવરણ સંદર્ભમાં ઉદ્ભવેલ સૈદ્ધાંતિક માપદંડો
(૧) ડનલેપ અને કેટન (૨) રામચંદ્ર ગુહા (૩) રાધાકમલ મુકર્જી
- એકમ-૨ - પર્યાવરણનો અર્થ અને પ્રકાર
- જૈવિક અને અજૈવિક તત્ત્વો વચ્ચેનો સંબંધ
- પર્યાવરણને સંતુલિત રાખતા ચક્રો
- અન્નશ્રૃંખલા
- પરિસ્થિતિકિય પિરામીડો
- જૈવવૈવિધ્ય અને માનવવચ્ચેનો સંબંધ
- જૈવવૈવિધ્યના ભયસ્થાનો અને સંરક્ષણ
- એકમ-૩ - પ્રદુષણનો અર્થ અને પ્રકાર
- પ્રદુષણ ઉદ્ભવના કારણો
- પ્રદુષણની અસરો
- એકમ-૪ - કુદરતી આપત્તિઓ
- આપત્તિ નિવારણ વ્યવસ્થાપન
(૧) ધરતીકંપ (૨) પુર (૩) વાવાઝોડું
- આપત્તિઓની સામાજિક અસર
- એકમ-૫ - ચિપકો અને નર્મદા આંદોલન (કેસ સ્ટડી)
- પુનઃવસન નીતિ-૨૦૦૭
- ટકાઉ વિકાસનો અર્થ અને માપદંડો

સંદર્ભગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- મેકાઈવર એન્ડ પેજ અનુ : એ.આર. દેસાઈ	સમાજખંડ-૧	ગુજરાત યુનિ., ૧૯૭૧
- સંપાદક - રમેશ સાવલિયા લેખક - - ગુણવંત એમ. ઓઝા	પર્યાવરણ સાથી વસ્તી અને પર્યાવરણ	સેન્ટર ફોર એન્વાયર્નમેન્ટ એજ્યુકેશન, અમદાવાદ યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૧૯૯૪
- પ્રવીણ શેઠ - મહેશ ત્રિવેદી - યશવંત પાઠક - બાબુભાઈ અવરાણી	ગાંધીવિચાર અને પર્યાવરણ માનવ અને પર્યાવરણ ભૌગોલિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં કુદરતી સંપત્તિ-વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, ૧૯૯૫ યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૨૦૦૦
- સુમન ચૌધરી	પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૨૦૦૦, ગુજરાત રાજ્ય
- જે.સી. પટેલ	સમાજ અને પર્યાવરણ	પાર્શ્વ પબ્લીકેશન, અમદાવાદ, ૨૦૦૪
- જે.સી. પટેલ - જી.ટી. વરમોરા	પર્યાવરણ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ પર્યાવરણ અને ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ	પાર્શ્વ પબ્લીકેશન, ૨૦૦૬ રાવલ પ્રકાશન, પાટણ, ૨૦૦૭
- હર્ષિદા એચ. દવે	સામાજિક સમસ્યાઓ	ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૦૦
- બીપીન જોષી - હુકુમચંદ જૈન	પર્યાવરણનું શાસ્ત્ર પર્યાવરણ સંચાર, શિક્ષા એવં પ્રબંધન	૨૦૦૪ નેશનલ પબ્લિશીંગ હાઉસ, જયપુર, ૨૦૦૦
- કિશોરીલાલ વ્યાસ	ભારતીય સંસ્કૃતિ ઓર પર્યાવરણ સંરક્ષણ	ક્લાસિકલ પબ્લીશીંગ હાઉસ, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૭
- Ramchandra Guha	Social Ecology	Oxford Uni. Press, Bombay, 1994
- Ram Ahuja	Crimes Against Women	Rawat Pub., Jaipur, 1987
- Ram Ahuja	Social Problems in India	Rawat Pub., Jaipur, 1997
- UNESCO Report	Sustainable Development Rehabilitation	2007

SOC. ૧૦૫ પ્રાદેશિક સમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

વિદ્યાર્થીઓ પોતાના પ્રદેશને સમજી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો હેતુ પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્રનો રહેલો છે. સાથે સાથે સમાજશાસ્ત્રીય અભિગમથી પ્રાદેશિક સમાજને સમજી શકે તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - પ્રાદેશિક અભ્યાસનો અર્થ, આવશ્યકતા (મહત્વ)
- પ્રદેશના સામાજિક અને ભૌગોલિક પાસા
- પ્રદેશનો સાંસ્કૃતિક ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય અને વર્તમાન પાસા
- એકમ-૨ - પ્રદેશના સમાજશાસ્ત્રની અભ્યાસ પદ્ધતિઓ
૧. સામાજિક સર્વે અને માનવશાસ્ત્રીય અભિગમ
૨. ઐતિહાસિક અને વ્યક્તિ તપાસ પદ્ધતિ : સ્થાનિક ઇતિહાસ,
લોકપરંપરા, સ્થાનિક દસ્તાવેજ, ડાયરી, હસ્તપ્રતો,
જનસામાન્યનાં અનુભવો
- એકમ-૩ - ગુજરાતમાં જ્ઞાતિ ઐતિહાસિક અને વર્તમાન વિહંગાવલોકન
- અનુસૂચિત જાતિ અને જનજાતિઓની સમસ્યાઓ
- અન્ય પદ્ધતિવર્ગની સમસ્યાઓ
- અનુસૂચિત જાતિ, જનજાતિ અને અન્ય પદ્ધતિવર્ગો માટેની બંધારણીય જોગવાઈઓ
- એકમ-૪ - વિસ્તારની વિશેષતાઓ
(૧) ગ્રામીણ
(૨) આદિવાસી
(૩) નગર
(૪) સાગરકાંઠો
- એકમ-૫ - 'આપણ ગુજરાત છે દોસ્તો' - ડૉ.વિદ્યુત જોષી

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન/વર્ષ
- ભીમારાવ રત્નમણી	ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ	૧૯૫૪
- હીરાલાલ પારેખ	અર્વાચીન ગુજરાતનું રેખાદર્શન ભૂમિકા ખંડ-૧	-
- શાંતિલાલ મ. દેસાઈ	રાષ્ટ્રનો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ અને ગુજરાત	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૯
- નીરા દેસાઈ	ગુજરાતમાં ઓગણીસમી સદીમાં સામાજિક પરિવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૮
- ચંદ્રકાન્ત બક્ષી	મહાજાતિ ગુજરાતી	નવભારત સાહિત્ય મંદિર, અમદાવાદ, ૨૦૦૪
- અનિલ વાઘેલા	પ્રાદેશિક સમાજશાસ્ત્ર	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- પી. જા. કોરાટ	ભાવનગર રાજ્યનો ઇતિહાસ	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- વિદ્યુત જોષી	આદિવાસી વિકાસ દર્શન	આ.સં. અને તા.કેન્દ્ર, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, ૨૦૦૯
- આઈ. પી. દેસાઈ	ગ્રામીણ ગુજરાતમાં અસ્પૃશ્યતા	સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત
- જગદીશ પટેલ(સંપા.)	ગુજરાત વિહંગાવલોકન	લીબર્ટી બુક ડીપો, અમદાવાદ, ૨૦૦૬
- ડૉ.આમ્રપાલી મર્યટ	ક્રિયાનું સમાજશાસ્ત્ર	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- વિદ્યુત જોષી	આ પણ ગુજરાત છે દોસ્તો	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- દિગંત ઓઝા	ગુજરાત : એક સરવૈયુ	નવભારત સાહિત્ય મંદિર અમદાવાદ, ૨૦૦૨
- સુદર્શન આયંગર		
- પ્રવીણ ન. શેઠ	૨૧મી સદીનું ગુજરાત	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ, ૨૦૦૪
- બલદેવ આગજા		
- રજની વ્યાસ	ગુજરાતની અસ્મિતા	અક્ષર પ્રકાશન, અમદાવાદ ૨૦૦૪
- ફાર્બસ	રાસમાળા ભાગ-૧, ૨, ૩, ૪	
- એમ.એન.શ્રીનિવાસ	આધુનિક ભારતમાં જ્ઞાતિ અને બીજા લેખો	
- ડૉ. સંજીવ મહાજન	આધુનિક ભારત મેં સામાજિક પરિવર્તન	અર્જુન પબ્લિકેશન. નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૭

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર વિદ્યાર્થીને સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંત સમજવા સક્ષમ બનાવે તે હેતુ રહેલો છે. તેમજ વિદ્યાર્થીઓ સૈદ્ધાંતિક પરિપ્રેક્ષ્ય સમજી ઘટીત ઘટનાઓને સમાજશાસ્ત્રીય સંદર્ભમાં સમજી શકે.

- એકમ-૧ - સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતનો અર્થ અને સ્વરૂપ
- સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતના કાર્ય
- સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
- સિદ્ધાંત અને સંશોધન વચ્ચેનું પરસ્પરાવલંબન
- એકમ-૨ - ઉત્ક્રાંતિવાદનો અર્થ
- ડાર્વિનનો ઉત્ક્રાંતિવાદ
- હર્બર્ટ સ્પેન્સરનો ઉત્ક્રાંતિવાદ
- એકમ-૩ - રચનાતંત્રીય કાર્યાત્મવાદનો અર્થ
(૧) ટાલકોટ પાર્સન્સ
- પાર્સન્સનું AGIL મોડેલ
- પાર્સન્સની પેટર્ન વેરિયેબલ્સ યોજના
(૨) રોબર્ટ મર્ટન
- કાર્ય અને વિકાર્ય
- પ્રગટ અને અપ્રગટકાર્ય
- એકમ-૪ - સંઘર્ષવાદનો અર્થ
(૧) કાર્લ માર્ક્સ
૧) દ્વંદ્વાત્મક ભૌતિકવાદ
૨) વર્ગસંઘર્ષનો સિદ્ધાંત
(૨) લૂઈસ કોઝર
- એકમ-૫ - અનુઆધુનિકતાવાદ - હેરોલ્ડ ગારફિંકલના વિચારો
- ફ્રેંક ફર્ડ સ્કૂલ - મેક્સહોર્ક હાઈમરના વિચારો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- વાય.એ. પરમાર	અનુ આધુનિક ચિંતકો	પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત
- વાય.એ. પરમાર	૨૦મી સદીના ડાબેરી ચિંતકો	પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત
- વાય.એ. પરમાર	સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
- વાય.એ. પરમાર	સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો (નવી આવૃત્તિ)	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- એસ.એલ.દોશી	નવ સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો	રાવત પબ્લિકેશન, જયપુર
- રવિન્દ્ર મુકરજી	સામાજિક માનવશાસ્ત્ર કી રૂપરેખા	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્લી, ૧૯૯૪
- L.P. Vidyarthi	Applied Anthropology in India	
- Lewis Coser	Master of Sociological Thought	Harcourt Brace, Java novic, New York, 1977
- S.K. Madan	Conte M Porary Sociological Theory	Indian Pub. House, Jaipur, 2008
- Anthony Giddens	Social theory and Modern Sociology	Polity Press, U.K., 1987
- Max Weber	The Methodology of the Social Science	The Free Press of New York, 1969

SOC. ૨૦૨ ભારતના આદિવાસીઓ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

ભારતમાં નોંધપાત્ર સંખ્યામાં આદિવાસી વસ્તી છે. તે સંદર્ભમાં આદિવાસી સમાજને સમજવા પ્રસ્તુત પેપર દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. આદિવાસી સમાજની કુટુંબ વ્યવસ્થા સગાઈ સંબંધો, ધર્મ જેવી પાયાની સંસ્થા વિષે વિદ્યાર્થી માહિતી મેળવે તેમજ તેઓ અંગે પાયાની સમજ કેળવાય તેમજ સ્વતંત્ર ભારતમાં બંધારણ અને વિકાસ કાર્યક્રમ દ્વારા આવેલ પરિવર્તનને સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજી શકે તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - આદિવાસીનો અર્થ અને લક્ષણો
- ભારતના આદિવાસીઓનો વસ્તીવિષયક ખ્યાલ
- ભારતના આદિવાસીઓનું વર્ગીકરણ
- એકમ-૨ - સગાઈસંબંધનો અર્થ અને સ્વરૂપ
- સગાઈસંબંધના પ્રકાર
- સગાઈસંબંધની શ્રેણીઓ
- ટોટેમ અને ટેબુ
- લગ્નનો અર્થ અને પ્રકારો
- લગ્નક્ષેત્રે પ્રવર્તતી મર્યાદાઓ
- જીવનસાથી મેળવવાની રીતો
- એકમ-૩ - આદિવાસી કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો
- કુટુંબ ઉત્પત્તિના સિદ્ધાંતો
- કુટુંબના પ્રકાર
- કુટુંબમાં આવેલ પરિવર્તન
- આદિવાસી અર્થવ્યવસ્થાનો અર્થ અને સ્વરૂપ
- આદિવાસીઓની જીવનનિર્વાહની રીતો
- એકમ-૪ - આદિમ ધર્મમાં ભગત/ભૂવાની ભૂમિકા
- ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને માન્યતાઓ
- આદિવાસી સમસ્યા અર્થ અને સ્વરૂપ
- આદિવાસીઓની સમસ્યાઓ
- એકમ-૫ - આદિવાસીઓની બંધારણીય જોગવાઈઓ
- આદિવાસી વિકાસ કાર્યક્રમો
- આદિવાસીઓમાં પરિવર્તન લાવતા પરિબળો
- આદિવાસીઓમાં આવેલા પરિવર્તનો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- વિમળ શાહ	ગુજરાતના આદિવાસીઓ	સા.સં. અને તા.કેન્દ્ર અમદાવાદ
- દેસાઈ ઉર્મિબેન	સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર	રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- જોષી વિદ્યુત	આદિવાસી વિકાસ દર્શન	આદિવાસી સંશોધન કેન્દ્ર ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
- મુકર્જી રવિન્દ્રનાથ	સામાજિક માનવશાસ્ત્ર કી રૂપરેખા	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્લી ૧૯૫૫
- નદીમ હસનૈન	જનજાતીય ભારતીય	જવાહર પબ્લિશર્સ, નઈ દિલ્લી, ૧૯૮૮
- A. R. Desai	Peasant Strugal in India	O. O. P. Bombay, 1979
- L.P.Vidyarthi	The Tribal Culture of	Concept Pub.
B. K. Ray	India	New Delhi, 1985
- N. K. Bose	Tribal life in India	National Trust India New Delhi-1971
- Ghanshyam Shah	Development and	Sage Pub. New Delhi
Ratan Mariyo	Deprivation in Gujarat	2002
Hain Trabark		

SOC. ૨૦૩ સામાજિક આંદોલન

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સામાજિક આંદોલન સમાજની અભિવ્યક્તિ હોય છે. આ અભિવ્યક્તિ વિવિધ પ્રકારે સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્યથી સમજવા, અનેક પ્રકારનાં આંદોલન સમજવા વિદ્યાર્થી સક્ષમ બને. સામાજિક આંદોલન સમગ્ર સમાજનું જ્ઞાનાત્મક માળખું રજૂ કરે છે. તે દ્વારા સમાજમાં થતા અન્યાયો સમાજની સામૂહિક ઈચ્છા અને સુધારણા વગેરે બાબતો સમજાવી.

- એકમ-૧ સામાજિક આંદોલનનો અર્થ અને વિશેષતા
- સામાજિક આંદોલનની અવસ્થાઓ
 - સામાજિક આંદોલનના પ્રકારો
 - સામાજિક આંદોલનના સિદ્ધાંતો
- એકમ-૨
- નવજાગૃતિ આંદોલન (રેનેશા)
 - ધર્મ સુધારણા આંદોલન (રેફરમેશન)
 - રાષ્ટ્રીય આંદોલનના પરિબળો
 - રાષ્ટ્રીય આંદોલન તરીકે સ્વાતંત્ર્ય આંદોલન
 - રાષ્ટ્રીય આંદોલનમાં ગાંધીજીની ભૂમિકા
- એકમ-૩ આદિવાસી આંદોલન
- (૧) બિરસા મુંડા આંદોલન
 - (૨) વેડછી આંદોલન (સમાજસુધારણા)
 - (૩) દેવી આંદોલન
 - (૪) નકસલવાદ આંદોલન
- એકમ-૪ દલિત આંદોલન
- અનામત આંદોલન
 - આંબેડકરનું આંદોલન
 - દલિત પેન્થર આંદોલન
 - કાળા વિરુદ્ધ ગોરા આંદોલન (આફ્રીકા)
 - કાળા વિરુદ્ધ ગોરા આંદોલન (અમેરીકા)
- એકમ-૫
- ખેડૂત આંદોલન
 - ગુજરાતમાં થયેલા ખેડૂત આંદોલન
 - ૧. બારડોલી આંદોલન
 - ૨. મહુવા આંદોલન
 - ભૂમિ સુધારણા માટેના પગલા

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- ડૉ.આમ્રપાલી મર્યટ - વિજયસિંહ પરમાર	ક્રિયાનું સમાજશાસ્ત્ર પિડપરાઈ જાણે રે	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ - આર. આર. શેઠની કંપની, અમદાવાદ
- પી. સી.જૈન	સામાજિક આંદોલનો કા સમાજશાસ્ત્ર	નેશનલ પબ્લિકેશન હાઉસ, જયપુર
- વી. એન. સિંહ જનમેજય સિંહ	ભારત મેં સામાજિક આંદોલન	રાવલ પબ્લિકેશન, જયપુર ઓર નઈ દિલ્લી
- Dhangre D. N.	Peasant Movement in India	Oxford Uni. Press
- S. Punalekar	Report on Marthwada	Centre for Social Studies, Surat

SOC. ૨૦૪ સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા સમાજશાસ્ત્રીય વિચારધારા દ્વારા સમજવા વિદ્યાર્થી સક્ષમ બને અને ભારતીય સમાજનાં અનુસંધાનમાં નવા વિકસેલા ખ્યાલો અને વિચારધારાનાં સંદર્ભમાં જાણકારી મેળવે એ હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - સામાજિક પરિવર્તનનો અર્થ અને લક્ષણો
- સામાજિક પરિવર્તન સાથે સંબંધિત સમાજશાસ્ત્રીય ખ્યાલો
 - સામાજિક ક્રાંતિનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
 - સામાજિક સુધારણાનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
 - સામાજિક પુનરુત્થાનનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
- એકમ-૨ - ઉત્ક્રાંતિવાદી વિચારધારા - અર્થ અને ઉત્ક્રાંતિવાદના સિદ્ધાંતો (હર્બટસ્પેન્સર)
- સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનની પ્રક્રિયાઓ
 - સાંસ્કૃતિકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
 - પશ્ચિમીકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
 - આધુનિકીકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
 - બિનસાંપ્રદાયિકતાનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો
- એકમ-૩ - માર્ક્સવાદી વિચારધારા (ઐતિહાસિકભૌતિકવાદ, વર્ગસંઘર્ષ, એલિયનેશન, પરિવર્તનનો સિદ્ધાંત)
- નિર્ણાયકવાદી સિદ્ધાંતો
 - દિશાસૂચક સિદ્ધાંતો
- એકમ-૪ - ગાંધીવાદી વિચારધારા
- રચનાત્મક કાર્યક્રમો
- એકમ-૫ - આયોજિત વિકાસ અને પરિવર્તન
- સામાજિક પરિવર્તન અંગે ગાંધીજીનો અભિગમ
 - સામુદાયિક વિકાસ (નીલોખેડી)
 - આયોજિત વિકાસ, આયોજન પંચ અને રાજ્યની ભૂમિકા
 - પંચાયતી રાજ અને જીલ્લા વિકાસ આયોજન

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન/વર્ષ
- મહેન્દ્ર ઝવેરી	સામાજિક પરિવર્તન	ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
- એમ.એન.શ્રીનિવાસ	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ડૉ.નીરા દેસાઈ	ગુજરાતમાં ૧૯મી સદીમાં સામાજિક પરિવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ડૉ.આમ્રપાલી મર્યટ	ક્રિયાનું સમાજશાસ્ત્ર	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૨૦૦૪
- મધુસુદન પારેખ પુરુષોત્તમ શાહ(અનુ.)	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ, ૧૯૯૩
- ડૉ. તારા પટેલ	ભારતીય સમાજવ્યવસ્થા	ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
- ડૉ.સંજીવ મહાજન	આધુનિક ભારત મેં સામાજિક પરિવર્તન	અર્જુન પબ્લિકેશન નર્થ દિલ્લી-૨૦૦૭
- સુનિલ ગોયલ સંગીતા ગોયલ	ભારત મેં સામાજિક પરિવર્તન	આર.બી.એસ. પ્રકાશન જયપુર, ૨૦૦૩
- શ્યામચરણ દૂબે	વિકાસ કા સમાજશાસ્ત્ર	વાણી પ્રકાશન નર્થ દિલ્લી, ૧૯૯૬
- M. N. Shrinivas	Social Change in Modern India	Alied Pub. Mumbai, 1966
- Ram Ahuja	Indian Social System	Rawat Pub., Jaipur 2004
- M. S. Gore	Social Aspects of Development	Bombay, 1985
- Yagendra Sinh	Social Change in India	Har Anand Pub. New Delhi, 2003

SOC. ૨૦૫ નગરસમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

વિદ્યાર્થીઓ નગર વિકાસ સ્થળાંતર, નગરીકરણ, નગરીય જીવન, નગરીય સમસ્યાઓ વગેરેથી માહિતગાર થાય તેમજ નગરીય જીવન સંદર્ભે સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતોથી વાકેફ થાય તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - સમાજશાસ્ત્ર અને નગરસમાજશાસ્ત્ર
- નગરસમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વિષયવસ્તુ
 - નગરસમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
 - નગરસમાજશાસ્ત્રની જરૂરિયાત
- એકમ-૨ - નગરસમુદાયનો અર્થ અને લક્ષણો
- નગરસમુદાય અને ગ્રામ સમુદાય
 - નગર આયોજન
- એકમ-૩ - લૂઈવર્થનો નગરીય જીવનનો સિદ્ધાંત
- પરિસ્થિતિશાસ્ત્રીય અભિગમ
 - બર્ગેસનો કેન્દ્રસ્થી વિસ્તારનો સિદ્ધાંત
 - હોમર હયોટનો સેક્ટર સિદ્ધાંત
 - મૂલ્ય અભિમુખ અભિગમ
- એકમ-૪ - નગરીકરણનો અર્થ અને તેના સહાયક પરિબળો
- ભારતમાં નગરીકરણ અને અવરોધક પરિબળો
 - નગરવાદનો અર્થ અને નગરવાદ એક જીવનશૈલી
 - નગરીકરણ અને નગરવાદ વચ્ચેનો ભેદ
- એકમ-૫ - ગુન્હાખોરીના પ્રકારો
- ગુન્હાખોરીના કારણો
 - ઝૂપડપટ્ટીનો અર્થ અને સ્વરૂપ
 - ઝૂપડપટ્ટીના કારણો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- હરીશ દોશી	નગર સમાજશાસ્ત્ર	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- એ.આર. દેસાઈ નીરા દેસાઈ	વિકસતા શહેરો અને ઝૂંપડીઓ	આર.આર. શેઠની કંપની, બોમ્બે, ૧૯૭૮
- એ.આર. દેસાઈ નીરા દેસાઈ	ભારતીય નગર (સમાજશાસ્ત્રીય અન્વેષણ)	આર.આર. શેઠની કંપની, બોમ્બે, ૧૯૬૭
- ઉષા કાન્હરે	સમાજશાસ્ત્ર	ગુજરાત યુનિ., અમદાવાદ, ૧૯૬૭
- ડૉ.ગણેશ પાણ્ડેય	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	રાધા પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૮
- ડૉ.રાજેન્દ્રકુમાર શર્મા	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	એટલાન્ટિક પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૧૯૯૬
- ઉદયનારાયણ રાય	પ્રાચીન ભારત મેં નગર નગરીય જીવન	લોકભારતી પ્રકાશન, ઈલ્હાબાદ, ૧૯૮૮
- શ્રીમતી શારદા ત્રિવેદી	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	અર્જુન પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૭
- ડૉ. સુનિલ ગોયલ	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	આર.બી.એસ.એ. પબ્લિકેશન, જયપુર, ૨૦૦૦
- ડૉ. વી. એન. સિંહ	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્લી, ૨૦૦૭
- M.S.A. Roy (Edt.)	Urban Sociology in India	Oriented Congment, New Delhi, 1992

સેમેસ્ટર-૩

SOC.૩૦૧ સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર

ક્રેડીટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક સંશોધન અંગે જાણકારી મેળવે સંશોધનની પ્રક્રિયા શીખે, સંશોધન દ્વારા નવા જ્ઞાનની પ્રાપ્ત કરે, આધુનિક જ્ઞાન વિસ્ફોટનો ઉપયોગ કરતા શીખે તેમજ વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિબિંદુ કેળવાય એ હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - વિજ્ઞાનનો અર્થ અને લક્ષણો
- બુદ્ધિપ્રામાણ્યવાદ (રેશનાલીઝમ)
 - અનુભવજન્યવાદ (એમ્પિરિસીઝમ)
- એકમ-૨ - સામાજિક સંશોધનના પાયાના ખ્યાલો
- માહિતી અને સાબિતીનો અર્થ અને સાબિતીનું સ્વરૂપ
 - માહિતીની વિશ્વસનીયતાના સવાલો
 - માહિતીની પ્રમાણભૂતતાનો સવાલો
- એકમ-૩ - સંશોધન રૂપરેખાનો અર્થ
- સંશોધન રૂપરેખાની પૂર્વભૂમિકા
 - સંશોધન રૂપરેખાનાં વિવિધ સ્વરૂપો
 - સંશોધન રૂપરેખાનાં વિવિધ પાસાં
 - સંશોધન રૂપરેખાનાં પ્રકાર
- એકમ-૪ - માપનનો અર્થ, માપનની જરૂર
- માપનના પ્રશ્નો
 - માહિતીનો અર્થ અને માહિતીના પ્રકાર
 - પ્રાથમિક માહિતી અને ગૌણ માહિતી
 - સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક માહિતી
 - સંશોધન અહેવાલ
- એકમ-૫ - સંશોધનમાં ગ્રંથાલયનો ઉપયોગ
- સંશોધન સાહિત્ય સમીક્ષા
 - સંશોધનમાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ
 - એક્સેલ (Excel)
 - સંશોધનમાં ઉપયોગી વેબસાઈટો

લેખક	સંદર્ભ ગ્રંથ પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- વી.પી. શાહ	સંશોધન ડિઝાઈન	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- વી.પી. શાહ	સંશોધન યોજના	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- વી.પી. શાહ	સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્ર	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- ડૉ. ધર્મવીર મહાજન	સામાજિક અનુસંધાન કા પ્રણાલી વિજ્ઞાન	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્લી ૨૦૦૭
- Leonard Shathman	Field Research	Rentice Hall Mc engiewood aiffs, New Jersey
- ફેસ્ટીજર અને કાટ્ઝ	રીસર્ચ મેથડ્ઝ ઇન	ન્યુ દિલ્હી, એમરીડ,

સેમેસ્ટર-૩

SOC.૩૦૨ સામાજિક સમસ્યાઓ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

વિદ્યાર્થીઓને સમાજમાં પ્રવર્તમાન સામાજિક સમસ્યાઓને સમાજશાસ્ત્રીય દૃષ્ટિબિંદુથી સમજે તેમજ સમસ્યા અંગેનાં વિવિધ અભિગમોનો ખ્યાલ મેળવે તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - સામાજિક સમસ્યાનો અર્થ અને લક્ષણો
 - સામાજિક સમસ્યા પ્રત્યેનો સમાજશાસ્ત્રીય દૃષ્ટિકોણ
 - સામાજિક સમસ્યાના વિવિધ અભિગમો
- એકમ-૨ - બાળમજૂરીનો અર્થ, સ્વરૂપ અને પ્રમાણ
 - બાળમજૂરીની અસર - બાળક, સમાજ અને અર્થતંત્ર
 - બાળમજૂરીની સમસ્યાઓ
 - બાળમજૂરીની સમસ્યા હલ કરવાના ઉપાયો
 - બાળમજૂરી અંગેની રાષ્ટ્રીય નીતિ
 - બાળમજૂરી નિવારણમાં સરકારી અને બિનસરકારી સંસ્થાઓનો ફાળો
- એકમ-૩ - વૈધવ્યની સમસ્યા
 - ભારતમાં વિધવાઓ ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય
 - વર્તમાન ભારતમાં વિધવાઓનો દરજ્જો
 - વિધવાનો અર્થ અને સમસ્યા
 - વિધવાને સહાયકર્તા સરકારી કાર્યક્રમો
- એકમ-૪ - વૃદ્ધત્વની સમસ્યા
 - વૃદ્ધત્વનો અર્થ અને લક્ષણો
 - વૃદ્ધોની સમસ્યાનું સ્વરૂપ
 - વૃદ્ધોની સમસ્યાઓ
 - વૃદ્ધોની સમસ્યાઓના ઉપચારાત્મક પગલા
- એકમ-૫ - પાણીનો પ્રશ્ન અને લોકભાગીદારી
 - પીવાના પાણીનો પ્રશ્ન અને પાણીનું મહત્ત્વ
 - પાણીની શુદ્ધીનો પ્રશ્ન
 - પાણીજન્ય રોગો
 - સિંચાઈની સુવિધા

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- હસમુખ પટેલ	સામાજિક સમસ્યાઓ	-
-	બાળમજૂરોની સમસ્યા	જનપથ પ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૯૯૫
-	ભારતમાં બાળમજૂરો	પરિચય ટ્રસ્ટ, મુંબઈ, ૧૯૯૬
- ડૉ.રામનાથ શર્મા ડૉ. રાજેન્દ્રનાથ શર્મા	સામાજિક વિઘટન	એટલાંટિક પબ્લિકેશન, દિલ્લી, ૧૯૯૬
- ડૉ. ઓ. પી. વર્મા	ભારતીય સામાજિક સમસ્યાયેં	વિશ્વાસ પ્રકાશન, કાનપુર ૨૦૦૪
- ડૉ.સોતી શિવેન્દ્ર જૈન	ભારતીય સમાજ મેં સામાજિક સમસ્યાયેં	કનિષ્ક પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૨
- રામ આહુજા	સામાજિક સમસ્યાયેં	રાવત પબ્લિકેશન, ૨૦૦૮
- Marshal Clinard	Sociology of Deviant behavior	
- Robert Morton	Social theory and social structure	
- M. K. Pande	Child labour in India	
- Ram Ahuja	Social Problems in India	Rawat Prakashan Jaipur, 1997
- ડૉ.જે.સી.પટેલ વર્ષા ભગત ગાંગુલી	આદિવાસી વિધવાઓ વિહોણી	પાર્શ્વ પ્રકાશન સેન્ટર ફોર સોશ્યલ નોલેજ એન્ડ એક્શન, અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-૩

SOC.૩૦૩ શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

ભારતમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ વધતા અનેક શાખાઓ વિકસતી જાય છે. તે લક્ષમાં લઈ કન્યા કેળવણી, શિક્ષણનો વ્યાપ, પરિવર્તન, ગાંધીચિંતન અને શિક્ષણ અંગે જાણકારી પ્રાપ્ત કરે. વિદ્યાર્થીઓ કેળવણીનો સાચો અર્થ સમજે અને તે મુજબ તેમની વિચારસરણી ઘડાય તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - શિક્ષણનાં સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા અને કાર્યક્ષેત્ર
 - શિક્ષણના સમાજશાસ્ત્રનો સમાજશાસ્ત્ર અને શિક્ષણના માનસશાસ્ત્ર સાથેનો સંબંધ
 - સમાજની પેટાવ્યવસ્થાઓ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા વચ્ચેનો આંતરસંબંધ
 (૧) કુટુંબ (૨) સમુદાય (૩) રાજ્ય (૪) અર્થવ્યવસ્થા
- એકમ-૨ - કન્યા કેળવણીનું મહત્ત્વ
 - સ્ત્રી શિક્ષણની સ્ત્રી દરજ્જા ઉપર અસર
 - સ્ત્રી શિક્ષણની સમસ્યાઓ
 - સ્ત્રીઓની શિક્ષણ વિષયક સમસ્યાઓના કારણો
 - ભારતમાં પ્રૌઢ શિક્ષણ
 - પ્રૌઢ શિક્ષણનો હેતુ
 - પ્રૌઢ શિક્ષણની ઉપયોગીતા
 - શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા બાળકોનું શિક્ષણ
 (૧) બહેરા (૨) મૂંગા (૩) અંધ (૪) મંદબુદ્ધિવાળા
- એકમ-૩ - શિક્ષણ સંસ્થાનાં કાર્યો
 - વિદ્યાર્થી પેટા સંસ્કૃતિનું સ્વરૂપ
 - વિદ્યાર્થી પેટા સંસ્કૃતિ ઉદ્ભવ પાછળનાં કારણો (પરિબળો)
 - વિદ્યાર્થી પેટા સંસ્કૃતિ સાથે સંકળાયેલા સામાજિક પરિબળો
- એકમ-૪ - સામાજિક પરિવર્તન અને શિક્ષણ વચ્ચેનો સંબંધ
 - સામાજિક પરિવર્તનનું સ્વરૂપ અને શિક્ષણ પર અસર
 - આદિવાસીઓમાં શિક્ષણ અને સામાજિક પરિવર્તન
 - અનુસૂચિત જ્ઞાતિ અને શિક્ષણ
- એકમ-૫ - મહાત્મા ગાંધીનું શિક્ષણ ચિંતન અને વિભાવના
 - મહાત્મા ગાંધીના શિક્ષણના સિદ્ધાંત
 - મહાત્મા ગાંધીના શિક્ષણના હેતુ
 - અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણ પદ્ધતિ
 (બુનિયાદી શિક્ષણના પ્રયોગો)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- જયેન્દ્ર દવે	ભારતીય ચિન્તકોનું શિક્ષણ ચિન્તન	યુ.ગ્ર.નિ.બો., અમદાવાદ, ૧૯૮૬
- ગાંધીજી	પાયાની કેળવણી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ, ૧૯૫૦
- ગાંધીજી	કેળવણીનો કોયડો	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ, ૧૯૩૮
- મગનભાઈ પટેલ	ગાંધીજીનું શિક્ષણ દર્શન	નવજીવન પ્રકાશન, અમદાવાદ, ૧૯૯૯
- બી.વી. શાહ કે.વી. શાહ	શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- સત્યપાલ રુહેલા	ભારતીય શિક્ષા કા સમાજશાસ્ત્ર	રાજસ્થાન હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, ૧૯૮૩
- ડૉ.એમ.એન.લવાનિયા શશી કે. જૈન	શિક્ષા કા સમાજશાસ્ત્ર	રિસર્ચ પબ્લિકેશન, ૧૯૭૧
- સુજાતા રાય	શિક્ષા ઓર વિકાસ કે સામાજિક આયામ	ગ્રંથ શિલ્પી, નઈ દિલ્લી, ૧૯૯૬
- સુભાષ શર્મા	ભારત મેં શિક્ષા વ્યવસ્થા	વાણી પ્રકાશન નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૩
- Mark Chesier	Sociology of Education	William Cave New York
- Dr. Satyapal Rahda	Sociology of Education	The associated Pub., Ambala, Cautta, 1992

સેમેસ્ટર-૩

SOC.૩૦૪ ભારતમાં સ્ત્રી અને સમાજ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સમાજ મુખ્યત્વે લિંગ આધારિત બે વિભાગમાં વિભાજિત થયેલો છે. સ્ત્રીની સરખામણીમાં પુરુષનો સામાજિક દરજ્જો ઊંચો છે. આથી સ્ત્રીનો પુરુષ સમકક્ષ સામાજિક દરજ્જો લાવવા સ્ત્રી અભ્યાસોનું મહત્ત્વ, લૈંગિક તફાવતો, નારી ચળવળ, સ્ત્રીનો કાનૂની દરજ્જો વગેરે અંગે વિદ્યાર્થીઓ જાણકારી મેળવે.

- એકમ-૧ - સ્ત્રી અભ્યાસનું સ્વરૂપ
 - સ્ત્રી અભ્યાસનું મહત્ત્વ
 - લિંગ, તફાવતનો જૈવિક, મનોવૈજ્ઞાનિક અને સામાજિક આધાર
- એકમ-૨ - ભારતમાં નારી અભ્યાસો
 - સ્વતંત્રતા પૂર્વે પુરુષપ્રધાન સમાજમાં સ્ત્રીનો દરજ્જો
 - સ્વતંત્ર ભારતમાં સ્ત્રીના દરજ્જામાં આવેલું પરિવર્તન
- એકમ-૩ - ભારતમાં નારીવાદી ચળવળના પ્રવાહો
 (૧) ઉદારમતવાદી (૨) ઉદામવાદી (૩) સમાજવાદી
 - સ્ત્રીઓની ઓછી રાજકીય ભાગીદારીના કારણો
 - સ્ત્રીઓને મળેલા કાનૂની અધિકારો
 - કાનૂની અધિકારોના અમલમાં અવરોધો
- એકમ-૪ - સ્ત્રીઓમાં ઓછું શિક્ષણ હોવાના કારણો
 - સ્ત્રી શૈક્ષણિક વિકાસ માટેના સરકારી અને બિનસરકારી સંસ્થાઓના પ્રયત્નો
 - સ્ત્રીઓની આરોગ્ય સંબંધી સમસ્યાના કારણો
 - સ્ત્રીભ્રૂણ હત્યા
- એકમ-૫ - સંગઠિત ક્ષેત્રમાં રોજગારીના પ્રવાહો
 - અસંગઠિત ક્ષેત્રમાં રોજગારીના પ્રવાહો
 - સ્ત્રીઓની બેવડી ભૂમિકા
 - સ્ત્રીઓના ઓછા આર્થિક સહભાગીપણાના કારણો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- ડૉ. ભાનુમતી શાહ ડૉ. ફરીદા કંપનીવાલા	સંસ્કૃતિની આધારશીલા	પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ, ૨૦૦૨
- ડૉ. મફતલાલ પટેલ	મહિલા અને માનવ અધિકારો	રન્નાદે પ્રકાશન, અમદાવાદ, ૨૦૦૧
- ડૉ. વિનુભાઈ પટેલ ડૉ. આરતી કસ્વેકર	સ્ત્રી ભ્રૂણ હત્યા અટકાવીએ	સ્વાસ્થ્ય સેવા ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ, ૨૦૦૬
- ઈશ્વર પેટલીકર	સ્ત્રી સમાનતાની સમસ્યા	આર.આર. શેઠની કંપની, અમદાવાદ, ૧૯૮૩
- નીરા દેસાઈ	ભારતીય સમાજ મેં નારી	મેકમીલન ઈન્ડિયા, નઈ દિલ્લી, ૧૯૮૨
- ચન્દ્રમોહન અગ્રવાલ	ભારતીય નારી : વિવિધ આયામ	ઈન્ડિયન પબ્લિકેશન, દિલ્લી, ૧૯૮૨
- શ્રીમતિ મંજુ શર્મા	નારીશોષણ ઓર માનવાધિકાર	રાજ પબ્લિશિંગ હાઉસ, જયપુર, ૨૦૦૮
- આશા કૌશિક	નારી સશક્તિકરણ	પોઈન્ટર પબ્લિકેશન, જયપુર, ૨૦૦૮
- વિભાદેવ સરે	ઘરેલું હિંસા : વૈશ્વિક સંદર્ભ	આર્ય પ્રકાશન મંડલ, દિલ્લી, ૨૦૦૮
- સરોજકુમાર ગુપ્તા	ભારતીય નારી	પ્રકાશન સંસ્થા નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૭

સેમેસ્ટર-૩

SOC.૩૦૫ ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

ભારતમાં ઔદ્યોગિકરણની પ્રક્રિયા સતત ચાલતી પ્રક્રિયા છે. ઔદ્યોગિકરણની સીધી અસર સમાજવ્યવસ્થા પર પડે છે. આથી આ પ્રક્રિયાનો ઉદ્ભવ, વિકાસ તેનાં પરિણામો, સમસ્યાઓ વગેરે અંગે વિદ્યાર્થીને અવગત કરાવવાનો હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને જરૂરિયાત
- ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
 - ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ
 - ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર
- એકમ-૨ - ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્રના અભિગમો
૧. પ્રયોગાત્મક અભિગમ
 ૨. રચનાતંત્રીય અભિગમ અને સામાજિક વ્યવસ્થાનો અભિગમ
- એકમ-૩ - ઔદ્યોગિકરણનો અર્થ અને તેની પૂર્વ શરતો
- ઔદ્યોગિકરણના પરિણામો
 - ઔદ્યોગિક સમાજનો અર્થ અને સ્વરૂપ
 - ઔદ્યોગિક સમાજના પ્રકાર
 - અનુઔદ્યોગિક સમાજ
- એકમ-૪ - ઔદ્યોગિક સંગઠનનો અર્થ અને પ્રકાર
- સંચાલનનો અર્થ અને કાર્ય
 - સંચાલનનો વિકાસ અને સંચાલકીય માળખું
 - કામદાર, સુપરવાઈઝર કે ફોરમેન અને મેનેજમેન્ટ સંબંધો
- એકમ-૫ - ઔદ્યોગિક સંબંધોના સ્વરૂપ અને પ્રકાર
- ભારતમાં ઔદ્યોગિક ઝઘડા અને હડતાલ
 - ઔદ્યોગિક સંઘર્ષના કારણો અને પરિણામો
 - ઔદ્યોગિક સંઘર્ષો ઉકેલ માટેની કાનૂની જોગવાઈઓ
 - ઔદ્યોગિક ઝઘડાની પતાવટ માટેની પદ્ધતિઓ

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- જયપ્રકાશ ત્રિવેદી	ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર	ગુજ.યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- પ્રો. એ.જી.શાહ અને પ્રો.જે.કે.દવે	ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર	અનડા પ્રકાશન અમદાવાદ-૨૦૦૬/૦૭
- E.A. Ramaswami Ramswami	Industry and Labour : an Introduction	G.U.P., Delhi, 1981
- Arun Monapa	Industrial Relation	Tata Micro Hill Publication, New Delhi, 2006
- E. Sachindra	Industrial Sociology	Tata Micro Hill Pub., New Delhi, 1983

સેમેસ્ટર-૪

SOC.૪૦૧ ધર્મનું સમાજશાસ્ત્ર

ક્રેડીટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

સ્વતંત્ર ભારતનાં બંધારણમાં બિનસાંપ્રદાયિકતાને પાયાની બાબત ગણવામાં આવી છે. આતી વિદ્યાર્થીઓમાં સર્વધર્મ સમભાવ, સહિષ્ણુતા કેળવાય તે હેતુથી ધર્મનાં વિવિધ પાસા, સિદ્ધાંતો, ધર્મનો ઉદ્ભવ વિકાસ, ધર્મદષ્ટિનાં અંગો અને પ્રયોગોનો સમાવેશ આ પ્રશ્નપત્રમાં કરેલ છે. જેથી ગાંધીયન વિચારસરણીથી વિદ્યાર્થીઓ માહિતગાર થાય.

- એકમ-૧ - ધર્મના સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
- ભારતમાં ધર્મના સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
 - ધર્મના સમાજશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર
 - ધર્મનો અર્થ અને લક્ષણો
 - ધર્મના પ્રકારો
 - ધર્મ અને વિજ્ઞાન
- એકમ-૨ - ભારતનાં ધર્મો
(૧) હિન્દુ	(૪) જૈન	(૭) પારસી
(૨) ઈસ્લામ	(૫) બૌદ્ધ	
(૩) ખ્રિસ્તી	(૬) શીખ	
- એકમ-૩ - સામાજિક સંસ્થા તરીકે ધર્મના કાર્યો અને વિકાર્યો
- જાદુનો અર્થ અને લક્ષણો
 - જાદુના પ્રકાર
 - ધર્મ અને જાદુની તુલના
- એકમ-૪ - ધર્મના સમાજશાસ્ત્રીય અર્થઘટન
- દુર્ષિમ - ધર્મનું કાર્યાત્મક અર્થઘટન
 - વેબર - ધર્મનું સમાજશાસ્ત્રીય અર્થઘટન
- એકમ-૫ - કોમવાદનો અર્થ અને લક્ષણો
- બિનસાંપ્રદાયિકતાનો અર્થ અને લક્ષણો
 - ગાંધીજીની દષ્ટિએ એકાદશવ્રતો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- મગનભાઈ પટેલ	ગાંધીજીનું ધર્મદર્શન	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ, ૧૯૭૧
- અશોક મહેતા	ભારતનો કોમી ત્રિકોણ	-
- Email Durkhim	Elementary of Riligious Life	
- Max Weber	Protest Ethic and Spirit of Capitalism	
- James Frezer	Golden bowl	
- T.N. Madan	Riligion in India	
- Michel Dillon (edi.)	Hand book of the Sociology of Religion	Cambridge uni. Press, 2003

સેમેસ્ટર-૪

ક્રેડીટ-૪

SOC.૪૦૨ માનવસંસાધન સંચાલન

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

માનવસંસાધન સંચાલનની વર્તમાન સમયમાં અગત્યતા રહેલી છે. આયોજન, તાલીમ, બઢતી, ભરતી તેમજ મનોતનાવ વગેરે બાબતોથી વિદ્યાર્થી અવગત બને અને ભવિષ્યમાં અનુકૂલન સાધી શકે તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - માનવસંસાધન સંચાલનનો અર્થ, વ્યાખ્યા અને લક્ષણો
- માનવસંસાધન સંચાલનના હેતુ અને મહત્વ
 - માનવસંસાધન સંચાલનનું કાર્યક્ષેત્ર
 - માનવસંસાધન સંચાલનના માર્ગદર્શક સૂચનો અને કર્મચારી માનવસંચાલન નિતી
- એકમ-૨ - માનવજરૂરિયાતનો અર્થ અને પ્રકાર
- ક્ષ અને ય ની થીયરીનો અર્થ અને મહત્વ
 - મેસ્લોની થીયરીનો અર્થ અને મહત્વ
- એકમ-૩ - માનવસંસાધન આયોજનના પ્રકાર
- માનવસંસાધન આયોજનની મર્યાદા અને મહત્વ
 - માનવસંસાધન તાલીમનો અર્થ અને હેતુ
 - માનવસંસાધન તાલીમનું મહત્વ
 - માનવસંસાધન તાલીમના પ્રકારો
 - માનવસંસાધન તાલીમના અસરકારક માર્ગદર્શક સૂચનો
- એકમ-૪ - માનવસંસાધન ભરતી અર્થ અને પસંદગીની વિધિ
- આદર્શ બઢતી અર્થ અને ધોરણો
 - આદર્શ બઢતી પ્રથાના લક્ષણો
 - બદલીનો અર્થ અને કારણો
 - આદર્શ બદલી પ્રથાના લક્ષણો
- એકમ-૫ - મનોતનાવનો ખ્યાલ અને લક્ષણો
- મનોતનાવ માપવાની પદ્ધતિઓ
 - મનોતનાવમાંથી મુક્ત થવાની પદ્ધતિઓ

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- વી.એન. દસ્તુર	મેનેજમેન્ટની બારાખડી	નવભારત સાહિત્ય મંદિર, અમદાવાદ, ૨૦૦૪
- રમણીક યાદવ	સંચાલનના નવા ખ્યાલ અને દિશાઓ	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ, ૨૦૦૦
- મનોજ દવે	માનવ સંસાધન સંચાલન	સી. જમનાદાસની કું., અમદાવાદ
- એસ.પી. શાહ ડૉ. જયશ્રી ઠાકોર આર.કે. બાલ્યાન	માનવસંસાધન વ્યવસ્થાપન અને ઔદ્યોગિક સંબંધો	મહાજન પબ્લીશીંગ હાઉસ, અમદાવાદ, ૨૦૦૨
- શશી દુન્દુલીઘા દિપક પરનામી	માનવ સંસાધન વિકાસ એવં આયોજન	આર.બી.એસ.પ્રકાશન, જયપુર, ૨૦૦૨
- Rajkumar	Human resource	Book India, Pub.
- Jayshree Thakor	management	A'bad, 2008
- A.K. Ashwathappa	Human Resource and Personnal Management	Tata Pub., Delhi, 2000
- Drivedi R.S.	Management of human Resource	

SOC.૪૦૩ લગ્ન, કુટુંબ અને સગાઈ સંબંધ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

પરંપરાગત ભારતીય સમાજ વ્યવસ્થાનાં મુખ્ય અંગો લગ્ન, કુટુંબ અને સગાઈ સંબંધો વિષેની જાણકારી વિદ્યાર્થીઓને મળી રહે તેમજ પરિવર્તિત સમાજમાં આ સંસ્થાઓનું મહત્વ સમજે તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - સગપણ સંબંધનો અર્થ, સ્વરૂપ/લક્ષણો
 - સગપણ સંબંધોનું મહત્વ
 - ભારતમાં સગપણ સંબંધોનું સંગઠન (પ્રાદેશિક વૈવિધ્ય)
 - સગપણ સંબંધોના પાયાના ખ્યાલો
 - જોડાણના અને લોહીના સગપણ સંબંધો
 - સગપણ સંબંધોની શ્રેણીઓ
 - નજીકના સગા સાથેના સંબંધો
 - ગોત્ર અને સગોત્ર, સપિંડ
 - સગપણ સંબંધો અને વંશક્રમ
- એકમ-૨ - લગ્નનો અર્થ અને પ્રકારો
 - લગ્ન ઉત્પત્તિનાં સિદ્ધાંતો
 - લગ્નક્ષેત્રે પ્રવર્તતા નિયંત્રણો / નિયમો
 - દહેજનો અર્થ અને કારણો
 - દહેજની અસરો અને નિવારણના ઉપાયો
- એકમ-૩ - લગ્નસંસ્થામાં પરિવર્તન લાવતા પરિબળો
 - લગ્નસંસ્થામાં આવેલા પરિવર્તનો
 - લગ્નસંસ્થા સામેના પડકારો
 - છૂટાછેડા માટેની કાનૂની જોગવાઈઓ
 - છૂટાછેડા માટેના કારણો
 - છૂટાછેડાના પરિણામો
- એકમ-૪ - કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો
 - કુટુંબના પ્રકારો
 - કુટુંબના કાર્યો
 - પિતૃસત્તાક અને માતૃસત્તાક કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો
 - કુટુંબસંસ્થામાં પરિવર્તન લાવતા પરિબળો
 - કુટુંબ સંસ્થામાં આવેલા પરિવર્તન
- એકમ-૫ - સામાજિક સ્તરરચના
 - જ્ઞાતિ સ્તરરચના
 - વર્ગ સ્તરરચના

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- ઉર્મીબેન દેસાઈ	સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર	રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- નિરા દેસાઈ	ભારતીય સમાજમાં સ્ત્રીજીવન	
- રામ આહુજા	ભારતીય સામાજિક વ્યવસ્થા	રાવત પબ્લિકેશન, જયપુર, દિલ્લી, ૧૯૯૫
- ડૉ.એમ.એમ.લવાનિયા શશી જૈન	ભારતીય સમાજ	રિસર્ચ પ્રકાશન, નઈ દિલ્લી
- વીરેન્દ્રપ્રકાશ શર્મા	ભારતીય સામાજિક વ્યવસ્થા	પંચશીલ પ્રકાશન, જયપુર, ૨૦૦૧
- A.M. Shah	The Household Dimension of the Family in India	
- Iravati Karve	Kinship Organization in India	1990
- Leela Dube	Women and Kinship	1997
- T.N. Madan	Family and Kinship	
- Patricia Uberoi	Family, Kinship and Marriage in India	1994
- K.M. Kapadia	Marriage and Family in India	
- Majumdar and Madan	An Introduction to Social Anthropology	

SOC.૪૦૪ વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

આ પ્રશ્નપત્ર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં વિકાસ સાથે સંબંધિત વિવિધ ખ્યાલો જેવા કે ઉત્ક્રાંતિ, પ્રગતિ, આર્થિક વિકાસથી અવગત થાય. તેમજ વિકાસના પરિબલોની જાણકારી મળે. વિકાસ અંગેના વિવિધ સિદ્ધાંતોથી માહિતગાર બને એ હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - વિકાસનો અર્થ અને ટકાઉ વિકાસ
- વિકાસનાં સમાજશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર
- વિકાસનાં સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
- એકમ-૨ - આર્થિક વિકાસનાં વિવિધ મોડેલ
- મૂડીવાદી અર્થવ્યવસ્થાનું મોડેલ
- સમાજવાદી મોડેલ
- મિશ્રિત અર્થતંત્રનું મોડેલ (નહેરુ મોડેલ)
- ગાંધીવાદી મોડેલ
- એકમ-૩ - વિકાસનાં સિદ્ધાંતો
- આધુનિકરણનો સિદ્ધાંત
- અલ્પ વિકસિતતાનો સિદ્ધાંત
- આશ્રિતતાનો સિદ્ધાંત
- સામાજિક ઉત્ક્રાંતિનો સિદ્ધાંત
- એકમ-૪ - વિકાસની પ્રક્રિયા
- ઔદ્યોગિકરણની પ્રક્રિયા
- પશ્ચિમીકરણની પ્રક્રિયા
- શહેરીકરણની પ્રક્રિયા
- આધુનિકરણની પ્રક્રિયા
- એકમ-૫ - ગુજરાતનાં વિકાસનાં પ્રવાહો
- ઔદ્યોગિકક્ષેત્રે
- કૃષિક્ષેત્રે
- સાગરકાંઠાનો વિકાસ
- માનવવિકાસ અને લૈંગિકતાનો વિકાસ
- લૈંગિકતા સંબંધિત વિકાસનાં માપદંડો

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- ડૉ. હેમીક્ષા રાવ	વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર	પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, ૨૦૦૯
- નીરા દેસાઈ ઉષા ઠક્કર	સ્ત્રીઓ અને વિકાસ	આર.આર. શેઠની કું. અમદાવાદ, ૨૦૦૦
- અક્ષયકુમાર દેસાઈ (અનુ.)	સમાજખંડ ૧ થી ૪	ગુજ. યુનિ., અમદાવાદ ૧૯૭૧
- વાય.એ. પરમાર	વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર	પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત, ૨૦૦૪
- જયનારાયણ વ્યાસ	ઔદ્યોગિક વિકાસ ગુજરાત એક સરવૈયુ	
- શ્યામચરણ દૂબે	વિકાસ કા સમાજશાસ્ત્ર	વાણી પ્રકાશન નઈ દિલ્લી, ૧૯૯૬
- રાજેન્દ્ર જયસ્વાલ	વિકાસાત્મક સમાજશાસ્ત્ર	પ્રકાશન કેન્દ્ર, લખનઉ, ૧૯૭૩
- M.S. Gore	Social Aspects of	Bombay, 1985

SOC.૪૦૪ સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર (વૈકલ્પિક)

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

ભારતીય સંસ્કૃતિ તેમજ વિવિધ સમયનાં સાહિત્યથી વિદ્યાર્થી માહિતગાર થાય, જે તે સમયની પરિસ્થિતિની જાણકારી મેળવે અને આધુનિક સમયમાં પરિવર્તિત પ્રવાહ સાથે અનુસંધાન મેળવે તેમજ ગાંધી સંચાલિત રાષ્ટ્રવાદી ચળવળ તેમજ તે સમયનું રાષ્ટ્રપોષક સાહિત્યથી જાણકાર બને તે હેતુ રહેલો છે.

- એકમ-૧ - સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને અભ્યાસક્ષેત્ર
- સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રની અભ્યાસ પદ્ધતિ
 - સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
- એકમ-૨ - સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રના સૈદ્ધાંતિક અભિગમો
- (૧) માર્ક્સવાદી અભિગમ
 - (૨) અંગ્રેજી શાખા
 - (૩) જનવાદી અભિગમ
 - (૪) સંરચનાવાદી અભિગમ
 - (૫) અર્થઘટનવાદી અભિગમ
 - (૬) સમૂહપ્રત્યાયન અભિગમ
- એકમ-૩ - દલિત સાહિત્ય
- દલિત સાહિત્યના સંદર્ભો
 - દલિત સાહિત્યનું સ્વરૂપ
 - દલિત સાહિત્યના નિરીક્ષણો
- એકમ-૪ - લોકસાહિત્ય
- લોકસમાજના સંદર્ભો
 - લોકવિદ્યા
 - લોકસાહિત્યનું સ્વરૂપ
- એકમ-૫ - ગાંધી : રાષ્ટ્રવાદી આંદોલનનું સ્વરૂપ
- ગાંધીયુગનું ગુજરાતી સાહિત્ય

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક/વર્ષ
- વિદ્યુત જોષી	સમાજ અને સાહિત્ય	પાર્શ્વ પ્રકાશન, ૨૦૦૪
- અક્ષયકુમાર દેસાઈ	કલાનું સમાજશાસ્ત્ર	આર.આર. શેઠ, મુંબઈ
- નીરા દેસાઈ		૧૯૭૩
- ધુમકેતુ	સાહિત્ય વિચારણા	ગુર્જર પ્રકાશન, અમદાવાદ
		૧૯૯૧
- અમૃત ઉપાધ્યાય	ગુજરાતી સાહિત્યનો	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- ચતુરભાઈ પટેલ	ઈતિહાસ	
- બહેચરભાઈ પટેલ	સાહિત્ય વિવેચન	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ,
		અમદાવાદ, ૧૯૯૧
- મોહન પરમાર	ગુજરાતી દલિત સાહિત્ય :	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ,
- હરીશ મંગલમ્	સ્વાધ્યાય અને સમીક્ષા	અમદાવાદ
- વિભૂતિ પટેલ	સ્ત્રી સમવિત : પ્રશ્નો અને	સેન્ટર ફોર સોશ્યલ
- કલ્પના શાહ	પડકારો	સ્ટડીઝ, સુરત
- ચં.પૂ. વ્યાસ	સાહિત્ય સંશોધનની પદ્ધતિ	યુ.ગ્ર.નિ. બોર્ડ, અમદાવાદ
- ડો.ઈન્દૂ યાદવ	લોક સાહિત્ય	સાહિત્ય રત્નાલય,
		કાનપુર, ૨૦૦૪
- વસન્ત નિરગુણ	લોક સંસ્કૃતિ	મધ્યપ્રદેશ હિન્દી પ્રાંત
		અકાદમી, ભોપાલ,
		૧૯૯૭
- કૃષ્ણદેવ ઉપાધ્યાય	લોક સંસ્કૃતિ કી રૂપરેખા	લોકભારતી પ્રકાશન,
		૨૦૦૯
- ડો.શ્રીરામ શર્મા	લોકસાહિત્ય કા સામાજિક	નિર્મલ પબ્લિકેશન,
	સાંસ્કૃતિક અધ્યયન	દિલ્લી, ૨૦૦૨

સેમેસ્ટર-૪

SOC.૪૦૫ લઘુશોધનિબંધ

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

ક્ષેત્ર વિસ્તારમાં રહીને લાંબા સમય સુધીના ક્ષેત્રકાર્ય પર આધારિત અનુભવજન્ય સંશોધન એ સમાજમાનવશાસ્ત્રીય અભ્યાસોની કરોડરજજી છે. લોકોની સાથે રહીને અને સામાજિક સંશોધનની વિવિધ પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરીને માનવસમાજમાં બધાં પાસાનું જ્ઞાન મેળવી શકાય છે. સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રના પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીને માનવશાસ્ત્રીય ક્ષેત્રકાર્યની તાલીમ આપવી, એકત્ર કરેલી માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન કરી શોધનિબંધમાં રજૂઆત કરતા શીખે એ હેતુ રહેલો છે.

એકમ-૧ - સંશોધન પ્રશ્નનું ઘડતર

એકમ-૨ - માહિતી એકત્રીકરણ

એકમ-૩ - માહિતીની પ્રક્રિયા

- વર્ગીકરણ

- વિશ્લેષણ

એકમ-૪ - અહેવાલલેખન

એકમ-૫ અંતિમ સ્વરૂપ

- પ્રસ્તાવના

- આભારદર્શન

- અનુક્રમશિકા

- સંદર્ભસૂચિ

- ટાઈપ-બાઈડીંગ

- મૌખિક પરીક્ષા

નોંધ :દરેક તબક્કાને માર્ગદર્શક પાસે મંજૂર કરાવવાના રહેશે.

આ માટે સમયપત્રક (આયોજન) બનાવવું.